

פתרון הבחינה

אזרחות

חורף תשפ"ד, 2024, שאלון: 34282

מוגש ע"י מורה לאזרחות בבית הספר לבגרות של יואל גבע.

הערות:

- התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
- תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

שאלה מספר 1

עקרון הכרעת הרוב

הצג: עקרון הקובע שמתוך כמה אפשרויות נבחרת זו שרוב המצביעים או הנציגים תומכים בה. בנוסף, אסור לרוב לקבל החלטות שפוגעות באופן לא סביר ובלתי מוצדק בזכויות יסוד ובמיוחד בזכויות המיעוט.

הסבר: "עולה לעיתים קריאה לערוך משאל עם כדי להכריע סופית בוויכוח, מאחר שמדובר בכלי הדמוקרטי ביותר".

כלומר, כותב הקטע מתייחס לכך שסביב הוויכוח על ה"רפורמה המשפטית" היו שהציעו לערוך משאל עם כדי להכריע בסוגיה המורכבת הזו. לדעתם, משאל עם יאפשר להבין האם רוב העם תומך או מתנגד לרפורמה, ובכך יבוא לידי ביטוי עיקרון הכרעת הרוב באופן מובהק. עם זאת, הכותב מדגיש כי לדעתו הכלי הזה לא מתאים לחברה הישראלית המשוסעת והוא מתנגד לשימוש בו. הוא מסביר כי משאל עם לא מאפשר להגיע לפשרות ועלול לפגוע בזכויות של המיעוטים במדינה, ולכן השימוש בו בנוגע לסעיפי הרפורמה המוצגת שגוי ובעייתי.

שאלה מספר 2

עקרון הגבלת השלטון

הצג: השלטון מחזיק באמצעים רבים: כלכליים, אנושיים, מקורות מידע ומנגנוני אכיפה, המעניקים לו עצמה רבה. קיימת סכנה בניצול לרעה של כוחו של השלטון ובפגיעה בזכויות האדם והאזרח. לכן, ישנם אמצעים שנועדו להגביל את כוחו של השלטון, ובהם: הפרדת רשויות, מנגנונים פורמליים ובלתי פורמליים.

הסבר: "האפשרות שעל סמך משאל עם יתקבלו החלטות שלא תהיה אפשרות לערער עליהן, עלולה לפגוע פגיעה נוספת ביכולת של הכנסת ושל בג"ץ לבקר את השלטון".

כלומר, כותב הקטע חושש ששימוש בכלי של משאל עם לפתרון מחלוקות בחברה הישראלית יביא לפגיעה ניכרת בעקרון הגבלת השלטון. זאת משום שיחליש את היכולת לבקר על החלטות

הממשלה, שמחזיקה בכוח רב, ויקשה על הגבלתה באמצעות המנגנונים השונים. הכרעת הרוב במשאל עם תהיה מספיקה, מבלי שניתן יהיה לערער עליה בפני בג"צ או הכנסת, שהם מנגנונים פורמליים שמגבילים את השלטון. בנוסף, הכרעת הרוב יכולה לפגוע במיעוטים באופן לא סביר ולהביא לעריצות הרוב ולחיזוק כוחה של הקואליציה.

שאלה מספר 3

הצג: רשות\אסיפה מכוננת: בהתאם לפסיקת בית המשפט, הכנסת מהווה גם רשות מכוננת לענייני חוקה.

מינוי בעלי תפקידים: הכנסת בוחרת וממנה בכירים כמו – נשיא המדינה ומבקר המדינה.

הסבר: "ייתכן שבעתיד, בנסיבות פוליטיות מסוימות, יהיה טעם בשימוש בו, למשל כדי לאשר באופן חגיגי ובהסכמה רחבה מסמך מקיף שתחוקק הכנסת, ויכלול חוקי יסוד שעל פיהם תתנהל המדינה."

כלומר, הכותב מביע לאורך הקטע התנגדות נחרצת לשימוש בכלי של משאל עם לפתרון מחלוקות בחברה הישראלית, אך רואה טעם בשימוש בכלי זה למשל כאשר הכנסת תגיע להסכמות רחבות ותאשר מסמך שיכלול את חוקי היסוד על פיהם תתנהל המדינה. אחד מתפקידיה של הכנסת הוא לכוון חוקה בישראל, כזו שתתבסס על חוקי היסוד שנחקקו עד כה, ולדעת הכותב אישור של חוקה כזו במשאל עם יעניק לה תוקף והסכמה רחבה בציבור. לכן הוא תומך בצעד שכזה.

